

Regina Korcipa

SPECJALNE POTRZEBY EDUKACYJNE DZIECI LEKKO UPOŚLEDZONYCH UMYSŁOWO

Za upośledzenie umysłowe uważa się stan charakteryzujący się istotnie niższym od przeciętnego ogólnym poziomem funkcjonowania intelektualnego i zaburzeniami w zakresie przystosowania się .

Zaburzenia w przystosowaniu się przejawiają się w postaci zaburzeń w zakresie dojrzewania, uczenia się i przystosowania społecznego.

Ustalenie w jakiej szkole dziecko powinno się uczyć i jaki jest jego rozwój intelektualny należy do poradni psychologiczno- pedagogicznych znajdujących się w rejonie zamieszkania dziecka.

Dziecko powinno być objęte następującymi badaniami:

- ogólnym badaniem lekarskim i specjalistycznym,
- badaniem psychologicznym, dotyczącym rozwoju intelektualnego, motoryki, funkcjonowania analizatorów,
- dojrzałości społecznej i niektórych cech osobowości,
- badaniami pedagogicznymi, określającymi aktualny poziom wiadomości i umiejętności oraz trudności w procesie uczenia się,
- badaniami socjalnymi, mającymi na celu ustalenie aktualnej sytuacji rodzinnej, statusu rodziny i jej wpływu na rozwój dziecka.

Po przeprowadzeniu badań tzw. zespół orzekający wydaje Orzeczenie.

W nim powinny się znaleźć informacje dotyczące:

- rozwoju i stopnia odchylenia od normy,
- wskazówki co do formy dalszego kształcenia dziecka (rodzaju szkoły),
- zalecenia co do metod i sposobów pracy z dzieckiem.

Nauczyciel uczący dziecko ma obowiązek zapoznać się z treścią Orzeczenia i ustosunkować się praktycznie do wskazówek dotyczących pracy z dzieckiem. Jeżeli zawiera ono zbyt ogólnikowe, naszym zdaniem, wskazówki, można zwrócić się bezpośrednio do poradni, w której dziecko było diagnozowane, z prośbą o udostępnienie potrzebnych danych, bądź szczegółowej interpretacji orzeczenia.

Ogólna charakterystyka dzieci upośledzonych w stopniu lekkim.

Wśród przyczyn wywołujących lekkie upośledzenie wymienia się czynniki działające w okresie życia płodowego, związane z nieprawidłowym porodem, czynniki działające po urodzeniu(urazy, zatrucia, choroby), oraz czynniki kulturowe i społeczne.

Rozwój dziecka upośledzonego przebiega przy zaburzonym funkcjonowaniu układu nerwowego.

Upośledzenie może dotyczyć różnych rodzajów percepcji, dzieci mają gorszą pamięć logiczną zarówno bezpośrednią jak też trwałą. Nie mają zazwyczaj kłopotów z pamięcią mechaniczną, skojarzeniową. Uwaga dowolna, jej trwałość i podzielność jest mniejsza, zasób słów ubogi (zwłaszcza mowa czynna). Rozwój myślenia zatrzymuje się na etapie tzw. *operacji konkretno-obrazowych*. Dzieci te nie są w stanie zrozumieć pojęć abstrakcyjnych, nie ujmują pojęć na poziomie uogólnionym. Jedynie wnioskowanie z prostych stanów rzeczy jest dla nich dostępne.

Dziecko takie często znajduje się w sytuacjach przerastających jego możliwości rozumienia, czuje się wtedy zagrożone, reaguje niewspółmiernie gwałtownie do bodźca, który je wywołał. Są to często zachowania agresywne, impulsywne albo wycofanie się i apatia. Często także zauważa się niedorozwój uczuć wyższych. Są dzieci, które mają kłopoty z koncentracją uwagi, z zaburzoną pamięcią. Różnią się sprawnością manualną, różne może być upośledzenie koordynacji wzrokowo-ruchowej. Niektórzy uczniowie z obniżoną funkcją analizatora słuchowego, mimo znajomości znaków graficznych liter, nie są w stanie opanować sztuki czytania.

Podstawowe metody pracy z dzieckiem specjalnej troski

Metody pracy z dzieckiem zależne są od celu i zadań oddziaływać, sytuacji dziecka, jego potrzeb, stopnia upośledzenia, możliwości i ograniczeń.

W przypadku dzieci młodszych będzie to zabawa (manipulacyjna, ruchowa, dydaktyczna), metoda ośrodków pracy, naśladowanie, doświadczenie, przeżywanie, ćwiczenia przez działanie praktyczne możliwie warunkach naturalnych warunkach.

Dobór form i środków pracy musi być powiązany z indywidualnymi właściwościami dziecka (formy atrakcyjne, łatwe w użyciu, wygodne i jednoznaczne). Powinna być respektowana zasada stopniowania trudności i wiązania teorii z praktyką. Czas także należy dostosować do dziecka i jego koncentracji uwagi.

Najlepsze efekty przynoszą metody aktywne.

Metoda aktywna:

- stymuluje, pobudza motywację dziecka (aspekt poznawczy i pozytywne nastawienie dziecka),
- prowadzi dziecko do zdobycia konkretnych umiejętności,
- prowadzi dziecko do samorealizacji,
- zaspokaja naturalną potrzebę działania.

Obdarzanie dziecka uwagą (koncentracja na dziecku) ma służyć pokonywaniu barier rozwojowych. Uwaga nauczyciela niewartościująca

(przypisująca wartość pozytywną) daje mobilizację (dziecko czuje się dostrzeżone, wyróżnione) oraz odpowiedni poziom motywacji do działania.

Niekiedy konieczna jest metoda rozkładania poleceń na etapy z powodu znacznie opóźnionego czasu reakcji, oraz stymulacji polisensorycznej (wszystkich zmysłów).

Bibliografia:

1. H. Borzyszkowska, red. (1986), *Nauczanie w klasach specjalnych*, WSiP, Warszawa.
2. J. Doroszevska (1989), *Pedagogika specjalna*, Ossolineum
3. B. Kosmowska (1990), *Dzisiaj się bawimy. Rewalidacja indywidualna prowadzona metodą dobrego startu*, WSiP, Warszawa
4. J. Sowa (1997), *Pedagogika specjalna w zarysie*, Rzeszów
5. J. Obuchowska (1999), *Dziecko niepełnosprawne w rodzinie*, WSiP, Warszawa
6. M. Borkowska (1997), red. *Dziecko niepełnosprawne ruchowo*, WSiP, Warszawa.